

ЗМІСТ

Україна і Балкани: міжкультурні зв'язки (до 1030-річчя Хрещення Русі)

Моця О. П.	“Всі дороги ведуть на Балкани”: перші кроки християнства на Русі	7
Пилипенко О. Є.	Грецькі православні церкви в Україні у період козацько-гетьманської доби (XVI–XVIII ст.)	11
Чердниченко А. М.	Дослідження грецької ніжинської громади І. І. Соколовим у 1920-х рр.	13
Чернухин Е. К.	Послание Андрея Николаевича Муравьева к Великому князю Константину Николаевичу, написанное на Св. Горе Афонской в ските Пророка Ильи от имени насельников святогорских в сентябре 1849 г.	20
Шумило С. В.	Культурно-просвітницька діяльність давньоруського монастиря на Афоні та його зв'язки з Київською Руссю	25

Християнська церква в Європі від Раннього Середньовіччя до Нового часу: інтердисциплінарні дослідження

Борисов Д. В.	Наповнення скарбниці Київської митрополії за донесеннями кафедральної контори 1758–1763 рр.	32
Dr. Marcin Danielewski	Grody – centra kościelne władztwa Piastów w X–XI w.? Problem chrystianizacji władztwa Piastów	35
Дзісяк Я. І.	Передумови Реформації: соціокультурний аналіз	40
Дзісяк Я. І.	Жан Кальвін – богослов і диктатор	46
Гутман О.		
Жиленко І. В.	Псевдоагіографічні побудови в історії вшанування прп. Кукші священномученика на деяких територіях Московії	50
Кабанець Є. П.	Велика лаврська пожежа 1718 року: сучасні конспірологічні теорії	61
Кузьмук О. С.	Джерела до історії приписного Новопечерського Дятловицького монастиря у фонді 128 ЦДІАК України	65
Ластовський В. В.	Ірдинський (Виноградський) монастир на Смілянщині: історіографія та джерела	67
Литвин Н. М.	Монастирські фрукти та фруктові десерти в лаврській дипломатії XVIII ст.	71
Литвиненко Я. В.	Плани печер Києво-Печерської лаври XVIII ст.	75
Кабанець Є. П.		
Нікітенко М. М.	Сакральний зміст Числа у середньовічній Церкві: на прикладі уподібнення мученика Євстратія Ісусу Христу в Києво-Печерському патерику	79
Прокон'юк О. Б.	Парафіяльні храми в маєтностях Києво-Печерської лаври за відомостями 1769 р. (Київська митрополія та Чернігівська єпархія)	84
Чирка Л. Г.	Антитетика добра і зла у філософії Григорія Сковороди	89

Християнська церква XIX – початку XXI століть: джерела, історія та історіографія

Бардік М. А.	Мистецька спадщина художників Києво-Печерської лаври середини XIX ст. Софійський собор	93
Бойчура Максим, о.	Наукова полеміка митрополита Євгенія (Болховітінова) з католицькими істориками на сторінках “Описания Киево-Софийского собора...”	98
Веденеев Д. В.	Оперативная деятельность органов госбезопасности в процессе ликвидации Греко-католической церкви в Закарпатской Украине	102
Кукса Н. В.	Свято-Іллінська церква в Суботіві у студіях Д. Бантиша-Каменського	107
Ластовська О. Л.	Трапеза у повсякденному житті київського митрополита Серапіона (за матеріалами його щоденника 1810 р.)	109
Львова О. Л.	Питання державної влади у працях християнських мислителів епохи Середньовіччя	111
Макаренко Л. О.	Подолання корупції як один із напрямів розвитку християнської культури в Україні	115

<i>Перепелиця А. І.</i> <i>Павлова С. Ф.</i>	Єпископи Чигиринські – вікарії Київської митрополичої єпархії (кінець XVIII – початок XIX ст.)	119
<i>Преловська І. М.</i>	Археографічні проблеми дослідження і публікації особових справ діячів Української Автокефальної Православної Церкви 1920-х рр. (на матеріалах ф. 3984 ЦДАВО України)	123
<i>Романченко О. Д.</i>	Школи Ніжинського земства початку XX ст.	130
<i>Dr. Karolina Studnicka-Mariańczyk</i>	Religious life under Nazi occupation in Sieradz	136

Дослідження та збереження християнських пам'яток: теорія і практика

<i>Вечерський В. В.</i>	Пам'ятки дерев'яної сакральної архітектури Лівобережжя, досліджені Стефаном Таранушенком	144
<i>Зайцева В. О.</i>	Особливості збереження та реставрації монументального живопису Троїцької надбрамної церкви в 1950–1980-х рр.	148
<i>Кондратьєва О. В.</i>	Архітектурні студії В. М. Покровського у Харкові 1888–1891 рр. Нові факти життєтворчості	153
<i>Кондратюк А. Ю.</i>	Іконостас Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври 1734–1735 рр.: композиція, стилістика образів, проблеми атрибуції	159
<i>Крайня О. О.</i> <i>Курлов В. В.</i> <i>Пивоваров С. В.</i>	Проблеми атрибуції хреста-релікварія, пов'язаного з ім'ям прп. Марка Печерника	163
<i>Лопухіна О. В.</i>	Портретна збірка митрополичого будинку Києво-Печерської лаври XVIII – початку XX ст. в історичному контексті її формування (на основі колекції НКПІКЗ)	170
<i>Лук'яненко В. І.</i>	Арочні ніші першого ярусу монастирських мурів Верхньої лаври	175
<i>Лук'яненко В. І.</i>	Бійниці в оборонних спорудах Києво-Печерської лаври	181
<i>Нетудихаткін І. А.</i>	Параман з поховання київського митрополита Сильвестра Косова (†1657) у Софійському соборі	186
<i>Онопrienko Н. А.</i>	Феномен металлических иконостасов в храмовом интерьере. Исторический обзор памятников	190
<i>Пивоваров С. В.</i>	Паломницька металопластика із зображенням великомученика Іоанна Нового Сучавського	201
<i>Пітателева О. В.</i>	Ікона “Іоанн Сочавський” з колекції Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника. Особливості пейзажного фону	206
<i>Пітателева О. В.</i>	Біблійні образи І. С. Іжакевича в Трапезній церкві: від олівцевого ескізу до живописного втілення	209
<i>Сенченко Н. М.</i>	До питання вивчення церковних пам'яток як об'єктів культурної спадщини	212
<i>Сорока К. О.</i> <i>Головатенко Ю. Г.</i>	Формування та розвиток Либідського цегельного заводу Києво-Печерської лаври у XVIII–XIX ст. за результатами історико-архівних та бібліографічних досліджень	217
<i>Студницька М. Р.</i>	Іконографія іконостасів у церквах Східної Галичини кінця XIX – початку XX ст.	227
<i>Шамраєва А. М.</i>	Остання згадка про архітектурну пам'ятку Києва кінця XIX ст.	232
<i>Шпаковські Л. В.</i>	Вплив православ'я на розвиток сучасного мистецтва	235

Археологічні дослідження пам'яток церковної давнини

<i>Готун І. А.</i> <i>Сергєєва М. С.</i> <i>Сухонос А. М.</i> <i>Гуць М. О.</i>	Давньоруський деревообробний осередок в “селі святого Феодосія”	237

<i>Івакін В. Г. Баранов В. І. Бібіков Д. В. Переверзєв С. В.</i>	Балтський могильник на р. Рось: попередні результати науково-рятівних археологічних досліджень 2017 р.	243
<i>Ільків М. В. Калініченко В. А. Пивоваров С. В. Майборода М. А.</i>	Язичницьке святилище чи мідноплавильний центр? (до питання інтерпретації матеріалів із ур. Турецька Криниця на Буковині) Фрагмент амфори з графіті з поселення Феофанія	246 250
<i>Церковна археологія Лівобережної України</i>		
<i>Бондар О. М. Гейда О. С.</i>	Дерев'яні церковно-оборонні комплекси Чернігівщини XVII ст. Перший історичний опис Чернігівського Єлецького монастиря: проблема авторства, зміст та подальше використання	253 258
<i>Коваленко О. О. Руденок В. Я.</i>	Церква у громадській та добродійній діяльності Г. О. Милорадовича Топографія та повсякденний побут Чернігівського Богородичного (Іллінського монастиря) наприкінці XI – на початку XIII ст. за результатами археологічних досліджень	264 268
<i>Ситий Ю. М. Травкіна О. І.</i>	Релігійне життя у пам'ятках матеріальної культури Батурина До історії комплектації бібліотеки Чернігівського колегіуму: латиномовні видання	274 276
<i>Федусь Д. М.</i>	Внесок П. М. Добровольського у розвиток та вивчення церковної справи Чернігівщини	279
<i>Хроненко І. В.</i>	Церковні старожитності в експозиції виставки при XIV Археологічному з'їзді в Чернігові (1908 р.)	282
<i>Черненко О. Є. Новик Т. Г.</i>	Будинок настоятеля Єлецького Свято-Успенського монастиря в Чернігові	286
<i>Яснівська Л. В.</i>	Культові споруди Чернігова в дослідженнях А. А. Карнабеда	289

